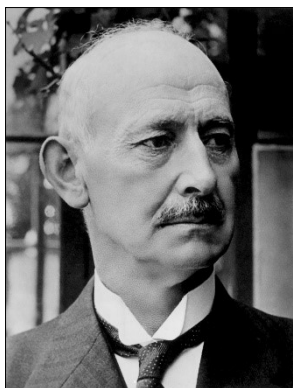

Livet i Aarestrup Sogn under tysk besættelse 1940 til 1945

Theodor Johansen

Skrevet af lærer Theodor Johansen dels under krigen, dels umiddelbart efter

Theodor Johansen (1888 – 1953), som har skrevet denne fortælling var lærer i Aarestrup fra 1914 til sin død i 1953. Foruden virket som lærer fungerede han som kirkesanger og kirkebogsfører. Mest kendt er han dog blevet for sit lokalhistoriske arbejde, der stadig er en rig kilde til viden om Aarestrup Sogns historie.

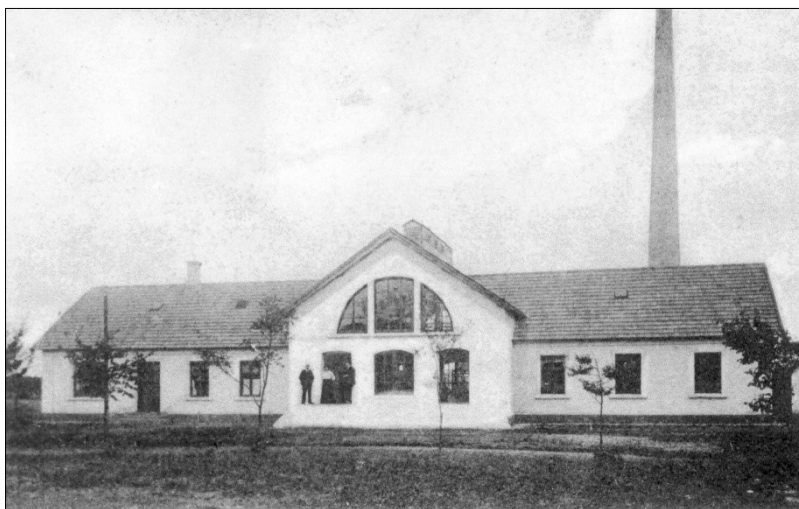
Rundt om i sognet står stadig mange sten, hvori Johansen har indhugget tekst og billeder, fx ved indkørslen til mange af sognets gårde. Johansens mest kendte værk er nok inskriptionen på "Flyverstenen" i Torstedlund Skov.

Tyske fly i luften 9. april 1940 – her fotograferet ved Gravlev

Den 9. april 1940 fortalte børnene, da de kom til skolen, at de havde set så mange flyvemaskiner. Én havde på vejen til skolen talt 54, en anden 73, en tredje endog 123, og maskinerne blev stadig ved at flyve fra syd mod nordvest i en højde af 50 til 200 meter.

Klokken halv ni hørte vi i radioen, at det var tyske maskiner, der skulle besætte Jylland, Aalborg, Frederikshavn samt Norge. I de tidlige morgentimer forstod vi ikke her i byen, hvad det var. For os gik det meget fredeligt. Enhver fortsatte sit arbejde, men alle så efter flyvemaskiner, der mest kom tre og tre. Op ad dagen hørte vi fra Suldrup og Gravlev om de første motoriserede troppetransporter. Helt til maj sås hver dag snesevis af flyvere, der gik både mod nord og syd.

Aarestrup Mejeri

Der gik ellers lang tid uden at vi så en eneste af fjenderne her i byen. Ligeledes kom hverken vogne eller biler her igennem, kun en ganske enkelt motorordonnans kom måske fra Hobro til Viborg landevej, hvor der jo var fuldt op af alt i alle krigens fem års besættelse. Vi kom cirka halvandet til to år frem, før jeg så nogen tysk soldat. Det skete, at en søndag eftermiddag kom en lastbil med cirka 25 mand på hertil og holdt udenfor mejeriet.

De var vist på udflugt fra Aalborg og købte så kager i bageriet her over for skolen. Børnene flokkedes i masser rundt om dem, og soldaterne tog de mindste på armen og fotograferede dem. Også voksne og unge så på dem med store øjne, for ikke at tale om de, der fra gardiner og vinduer iagttog dem mere passivt og skjult.

I september 1940 udkæmpedes en luftkamp mellem en engelsk og en tysk flyver. De begyndte over Torstedlund og fortsatte over Aarestrup og Ersted og op over Harebjerg. Smedens Frode Nørgaard fandt nogle dage efter en ladt flyvemaskinepatron på deres mark.

Ulvkjærgaard

Den 17. september samme år klokken kvart i 7 om aftenen gik en af 35 til 40, vist af stormen løsrevne engelske spærreballoner over Aarestrup Sogn i lav højde. Den kom fra Sønderupkanten og gik lige syd om Ulvkjærgaard. Havde den gået en del meter længere nord, ville dens stålwirer muligvis have ramt gårdens vindmotor. Den gik op over Harebjerg, hvor den fløj så lavt, at den beskadigede Vester Bjerregaards pigtrådshegn, og det

gjorde den også på Ørnsgaards mark. Den fortsatte øst på og gik imellem Magnus Kristensens og Otto Nørgaards husmandssteder. Der hang en del tråd ned fra den. Højspændingsledningerne blev ødelagt, og vi havde ikke lys i tre dage.

I november gik atter en spærreballon over sognet. Den rev blandt andet sædet af Niels Pedersens rivelsesmaskine, der stod udenfor hans gård Kjærsgaard i Ersted. En spærreballon faldt ned i Braulstrup, og tyskerne var nu ude at tage sig af den. Den blev skåret i stykker, som folk i flæng fik og tog. De ville bruge tøjet til regnfrakker. Børnene her i skolen havde en smal strimmel fra ballonen. De rykkede alle om den, men den var så stærk, at den ikke var til at rykke over.

Onsdag den 13. august 1941 nødlandede en tysk flyver med sin maskine på Karl Kristiansens mark i Foldager. Folk gik hen til ham, og de forstod på ham, at det var galt med benzintilførslen. Han gjorde det selv i stand, hvorefter han atter startede og nåede lykkeligt op over de nærmeste pigtrådshegn.

Fredag den 5. september samme år forulykkede en tysk flyver ved Gravlev Nørgaard. Den ene vinge revnede, da den slog en ny højspændingsmast over. Begge hjul blev revet af, og den ene af propellerne blev helt bøjet. Vingerne var 18 skridt lange, og der var glaskabine på flyveren. Flyverne fik nogle skrammer og blev kørt til Aalborg. Der blev sat vagt ved maskinen i nogle dage før den blev fjernet.

Om aftenen den 3. oktober 1941 kunne vi tydeligt i tåget vejr høre kanontorden fra Aalborg- og Hals-kanten. Der skødes efter engelske bombeflyvere.

Den 4. december 1941 fandt to drenge fra 2. klasse, Hans Jørgen Jensen fra Stubberupgaard og Harald Høyer Hansen fra Espelund en nedfalden faldskærm af silke med tilhørende sprængt ballon på to til tre alen, hvorpå var malet "Berlin". Til faldskærmen var fastgjort

nogle for folk uforståelige glas. Der var tillige bundet en halv mursten til den med et stykke papirsnor. Hans Jørgen tog det hele med hjem, og politiet afhentede det hele, der skulle afleveres til den tyske Værnemagt.

Snekastere på arbejde – her ved Suldrup

Vinteren 1941-42 har været usædvanlig hård og langvarig. December var dog mild. Juledag begyndte det at sne, og 2. juledag var der snestorm med byger, og kulden begyndte. Nytårsdag var der dog lidt tø, men derefter tog frosten ustandselig fat. Det frøs gennem januar og februar cirka 15 til 25 grader om natten. I den første uge af februar havde skolen kuldeferie. Adskillige snestorme rasede, og mange gange i vinteren holdt vi kun skole i det ene af klasseværelserne, da kun de

halve børn mødte. Mange gange er vejene kastet op og kommunen har brugt 15.000 kroner (statstilskud) til snekastning. Arbejdslønnen har været 1,57 kroner i timen. Da der ikke var flere penge i marts, ”bojedes” ejendomsbesidderne til at kaste vejen op. De får intet, og arbejderne vil så ikke hjælpe til.

Vandfloden i Aarestrup 1942

Der var konfirmation den. 15. marts her i Aarestrup Kirke. I en kold snestorm kom de 17 konfirmander her fra skolen. Pigerne i hvide kjoler. De frøs godt i den kolde kirke. Vi var i slæde til konfirmation med Aksel i Ulvkjær. Min datter Karen kom herop fra Storsvorde og sneede inde til den 27. marts, da hun rejste igen. Der har dog været konfirmationsgilder i massevis, men snestormen hele ugen efter den 15. har fået flere til at udsætte festlighederne. Vi har været til gilde søndag, mandag, tirsdag og lørdag. Haverslevbilen har ikke gået til Aalborg fra den. 15. til den 26. marts.

Den 24. satte det i med tøvejr. Fra vest blæste i to dage en kraftig vind, og solen skinnede om dagen. Der var en stor vandflod gennem byen, og på vejen sydøst for Kildegaard løb vandet, der deltes i flere strømme om slagterens hus i en højde af en halv alen. I slagterhuset stod vandet så højt, at det slukkede ilden på ildstedet i gruekedlen. Ved østsiden af Haverslevvej i Alterbæk dannede der sig en 50 alen bred og cirka fire alen dyb sø,

da afløbet under vejen var bleven stoppet af sneen, og det fik så afløb over vejen i en dybde af cirka en kvart alen.

Den 27. marts ved aftenstid var mange marker bare, men langs vejene ses endnu på trods af tøvejret tre til fire alen høje opkastninger af sne. Her smelter sneen sidst. Ved Højvang lå en drive på cirka seks alen over vejen ud fra gårdens have.

Folk har brugt en mængde brændsel i vinter, men alle har tørv endnu, da man begrundet på rationeringen havde brændt ris i sommer og efterår og forsynet sig særlig godt med tørv.

Sognefoged Christian Andersen

Den 6. juni 1942 faldt en cirka 1,25 meter kugleformet gummiballon ned på husmand Nielsens vestmark i Ersted. Til ballonen hørte to små faldskærme samt to glasapparater eller måleapparater, der var bundet fast i en cirka 20 meter lang, cirka 5 millimeter tyk bardun af aluminium. Et trykt brev med skema til udfyldning af finder, sted, vejr, vind osv. sad i det nederste apparat. Det viste, at det hele var afsendt fra marineobservatoriet i Greifswald.

Sognefoged Chr. Andersen, Johannes Nielsen og jeg udfyldte papirerne, og sognefogeden sendte så det hele til politikontoret i Nibe. I brevet stod, at finderens i løbet af fire til seks uger ville få en findebetoning på fem eller ti Reichsmark tilsendt.

Den 22. august ankom fra Marinewetterwarte i Aarhus i findeløn 18,91 kroner, hvilket sønnen Christian Nielsen fra Ersted viste mig i skolen 24. august.

Lørdag efter pinse 1942, da Frode Nørgaard og Marie Christensen (Dyrby) havde holdt bryllup, var vi til bryllup i Forsamlingshuset, hvor cirka 200 gæster mødte op efter indbydelse. Vi fik smørrebrød og øl, kaffe og cigar, alt på trods af den temmelig skarpe korraterationering på alle ting nu i krigstiden. Dansen gik derpå lystigt med senere kaffetår igen. Her i byen kommer vi stadig sammen til kaffeselskaber engang imellem, som vi altid har gjort, og så spiller vi en toøre whist. Sidst den 13. juni hos Jens Andersen, Østerbro, hvor der var cirka 30 til 35 gæster.

En spærreballon gik over sognet den 15. oktober 1942 ved middagstid. Den rev trådene af seks pæle på Henrik Oues telefonledning (Skarhøjgaard) og så fortsatte den ud over Ersted. Elektriciteten var derefter borte her til klokken cirka 7 aften.

Man mærker mere og mere den stærke rationering begrundet af krigen. Foruden de varer, som vi får på vore tildelte kort, kan vi endnu få cirka et pund kartoffelmel og lidt sirup om måneden. Krydderier og kaffe har vi jo ikke fået i lang tid. Tobak og cerutter får vi kun lidt af. Cigaretter er det nok så godt med. Uldvarer kan næppe fås nogen steder og heller ikke lærred. Fodtøj, der købes, er meget ringe, og arbejdstøj, der er meget dyrt, holder ingenting til. Alle venter på en snarlig ende på krigen, men udsigt til en sådan er aldeles ikke at øjne. Et mylder af krigshistorier går fra mund til mund. Et par træskostøvler koster 40 til 50 kroner. Gummi kan ikke fås. Jeg ville købe penne, fire snes til skolen, men fik kun en kvart kasse. Heldigvis har jeg tre gros.

I år var høsten god. Laderne er fulde, og der er stakke ved gårdene. Høsten blev ikke særlig godt bjerget, da det har regnet næsten hver anden dag i de sidste måneder. Roerne var middel og kartofler ligeså. En mængde tørv blev i kærene og går i smuld og ødelægges helt. Kreaturerne gik i kærene helt til sidst i oktober, da der stadig var græs.

Lørdag den 30. oktober 1943 kom to soldater, der præsenterede sig "Fra den tyske Værnemagt". Den ene talte dansk og sagde, mens jeg stod ved katederet, at de ville gerne se

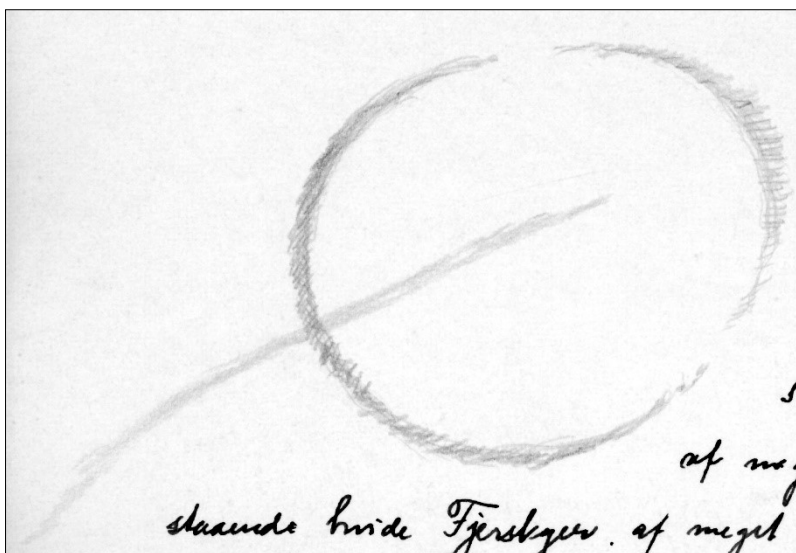
Aarestrup Forsamlingshus

skolestuen. De gjorde nogle noter i en bog og spurgte om der var hotel her, hvad der jo ikke fandtes, og derpå forlod de skolen lige så hurtigt som de var kommen. De så også Forsamlingshuset, men de fandt vore huse for små. De var jo også hos sognefogeden og sagde, at der skulle indkvarteres – men det skete ikke.

Fra den tid trak dog ofte adskillige større og mindre afdelinger af Værnemagten igennem byen både ved dag og

nat. De standsede ofte ved mejeriet, hvor de fik mælk og hos bageren købte de kager i massevis og smed poserne lige overfor på vor brændeplads, hvor jeg undertiden samlede et halvt hundrede poser op efter dem.

Høsten i 1943 var god i enhver henseende. Rugen var høj, og meget få marker slog fejl. Høsten kom godt i hus om ved 1. september. Kartofflerne var gode, børnene i skolen havde kartoffelferie i 14 dage og tjente i 2. og 3. klasse i alt mellem 1300 og 1400 kroner. De fik 5 kroner pr. dag plus kost. Roerne var også gode. Man sagde, at intet slog fejl i år. Der var græs til kærne til november og stadig grønne marker. God efterårsplojning i hele november måned.

Theodor Johansens tegning af Himmeltegnet

Et himmeltegn. En mærkelig skyformation sås midt i august en dag over middag. Den syntes at bestå af meget højt oppe stående hvide fjerskyer af meget regelmæssig form, og så stor, at den fyldte en ottendedel af himmelhvælvingen. Den stod her højt lidt i nordøstlig retning over byen og holdt sig længe, nok i halvanden time. Nogle sagde, at det vist var englænderne, der i flyvemaskiner havde lavet den. Efter den tid tog mange sabotager overhånd her i Danmark (Skørping og Aalborg). Man sagde, at der blev kastet sprængstoffer ned.

I dag den 29. august hørte vi i radioen, at Danmark er erklæret i undtagelsestilstand.

Sidst i november (præcist den 27. november) 1943 faldt en tysk flyvemaskine ned lige øst for Røde Mølle i Grev Schimmelmans fyrreskov. Den slog en snes fyrretræer midt over og

Theodor Johansen måtte ikke fotografere, men han sneg sig til at lave en tegning af nedstyrtningsstedet

havnede på den anden side af en lille dal i en cirka 10-15-årig granbevoksning. Fra byen (Aarestrup) så vi den sorte røg. Der omkom tre eller fire tyskere, som fløj med den. Dette gav anledning til at et vagthold på syv tyske soldater fik vagtstue i Røde Mølle, hvilke var de første tyskere, der var indkvarteret her i sognet. De blev her kun i cirka otte dage, indtil pladsen blev ryddet og den ruinerede maskine var kørt bort. Jeg besøgte stedet den 28. november og talte med den tyske vagtpost fra Köln, der fortalte meget venligt om maskinen og viste mig rundt. Så ville jeg tegne maskinen, men dette måtte jeg ikke: "Man muss nicht fotografieren hier", sagde han. Han klagede, at der var meget koldt på stedet om natten.

14 dage før jul 1943 kom sognefogeden ind til mig, mens vi sad ved middagsbordet, jeg i sivsko, med en tysk løjtnant. Jeg skulle være tolk imellem dem. Løjtnanten var en høj, smuk og flot klædt soldat i lange lakstøvler. Han ville have 60 mand ind i forsamlingshuset og 110 mand i den øvrige del af byen. Jeg

sagde straks så godt jeg kunne: "Es ist so viel für diesen dorf. Wir sind nur 136 Inwohner hier", og jeg forklarede ham, at når vi havde haft dansk indkvartering, havde vi ikke så mange. Han forklarede, at det var til vort eget bedste, men jeg sagde, at vi ønskede aldeles ikke tyskere her. Det ville han ikke rigtig høre, og han foreholdt mig da i vendinger, som jeg knap forstod, at kom russerne her, så ville jeg komme til at ligge på knæ og bede om "Gnade", nåde, og så rakte han begge sine arme højt i vejret og bøjede sig i knæene. Jeg sagde, at jeg kendte ikke russerne, men drev ikke politik i det hele taget lige så lidt som sognefogeden, som han for øvrigt med smil kaldte "politimesteren", det eneste danske ord, han brugte. Han vedblev så med sin snak om indkvartering. Så sagde jeg til ham, og viste mine sivsko frem: "Wollen Sie geben mir Euer schöne Stiefeln og feine Kleider"? Dette spørgsmål bragte ham til at smile, da han svarede "Nej", men så føjede han pludseligt til: "Wir kommen gar nicht!". Så spurgte jeg ham hvor han kom fra. "Von Nürnberg, aber nun soll ich 10 Tage Orlov haben und fahren nach Hause". "Oh, frohliches Weihnacht, wünche ich", men han sagde ikke "Danke schön", men i stedet sagde han: "Nun wolle ich der hr. Politimester nach hause fahren". Så var denne audiens forbi, og vi fik ingen tysk indkvartering den gang, og det var vi glade ved. På det tidspunkt var der stor tysk indkvartering både i Suldrup, Sønderup, Skørping, Fræer og mange steder rundt om os.

Olaf Qvist sidder foran sit hus, hvor telefonledningen blev klippet over

Ved maj 1944 lagde tyskerne en telefonledning fra Haverlev og ud til Hobrovej. Der sagdes, at der blev en ledning klippet over oppe ved Oluf Qvist overfor gården Højvang. Hvordan det gik til skumledes der lidt om mand og mand imellem. Der sagdes, at det var en bestemt dreng, nogle voksne havde narret til det.

Måske var det det, der gav anledning til, at vi fik fire vagtmandskabssoldater indkvarteret her i byen fra den 13. til den 23. maj 1944.

Aarestrup Skole

Lørdag den 13. maj 1944 kom en tysk oberwachtmeister Flach (født i Linz i Østrig) og meddelte, at der dagen efter skulle indkvarteres fire mand af den tyske Værnemagt her i byen. De ville ligge her ved hovedvejen gennem byen tæt ved siden af hinanden. Her i skolen boede så fra søndag den 14. middag til tirsdag den 23. middag: Stabswachtmeister Frederik Witt (født i Rostock, 36 år) boede i gæsteværelset og spiste i Forsamlingshuset. Han var zollbeamter i Flensborg, og hans frue og søn boede i Sønder

Løgum. Stabswachtmeister Steinlein fra Nürnberg boede på mejeriet. Oberwachtmeister Flach boede hos Marinus Knudsen i Stensgaard.

Telefonsoldat Klinch fra Königsberg boede hos smed N. P. Nørgaard. De havde en motorcykel med sidevogn, en motorcykel og en cykel til transport. Tirsdag middag kom de og sagde, at nu skulle de til Hobro. En times tid efter kom Flach og gav os kvarterpenge fra kontoret i Haverslev: 60 øre gange 9 = 5,40 kroner hver. Der hvor de havde spist betalte de selv 4,00 kroner om dagen for kosten. De var meget rolige.

I sommeren 1944 var der mange soldater på færde. En dag holdt soldater fra Haverslev og Sønderup øvelse mellem Braulstrup og Torstedlund og løb igennem Ingvard Andersens hømarker i Torsted. Han meldte det til overkommandoen for at få erstatning og fik senere 200 kroner for skaden. I øvrigt opførte de sig roligt, og man hørte ikke meget om udisciplinerede soldater. I Ersted hos husmand Johannes Nielsen kom dog en halv snes ind en gang. De skulle have noget at spise, og det gav konen dem så, og de betalte med hvad der passede dem.

Det var ved tiden 6. til 10. juni 1944, at en del tyskere kom på arbejde ved skovkanten. Ved præstegården fem bilgrave, fem skyttegrave og kanonstillinger og i Fruerskoven seks bilgrave og otte skyttegrave. Øst for Hjortespring fire bilgrave og andet hvorfra de kunne se ud til vejen, og ved Torstedlund to bilgrave og to skyttegrave, der var overdækket med grene og grønt løv. Det var nærmest for at få tiden til at gå. Disse ting står endnu i juni 1945 udækkede.

Den 28. september 1944 kom fire Gestapo-folk i bil til Hjortespring, hvor de under stor bravoure gik ind og rev skuffer op og smed med papirer. Skovfoged K. B. Nielsen havde i sin tid huset pastor Sandbæk, og derfor tog de skovfogeden med til Aalborg. Her forhørte de ham og slog ham på hovedet og satte ham i arrest i otte dage, hvorpå han blev ført til Frøslevlejren. Han kom hjem igen den 6. maj 1945 og optog snart efter sin skovfogedbestilling.

Den 2. november 1944 kom der 212 hestebefordringer af tysk træ og proviant her igennem byen. I Fruerskoven havde de overdækket vognene med grene og grønt af hvad de endnu kunne finde i det sene efterår.

Præstefamilien Davidsen (1927-1970): Andreas (1928), Poul Christian (1932), Sidsel Marie (1900-1982), Anne Mette (1930-1975), Harald Bülow (1900-1983), Lars (1937-2008)

Den 11. november 1944, efter en begravelse, sagde præsten til mig, at nu gik han "under jorden". Han turde ikke blive i præstegården længere. Han havde fået bud fra bedre vidende. Han var borte til 5. maj 1945, altså et halvt år og tre dage. I den tid sov han i 31 forskellige senge, fortalte han, da han kom hjem.

22. november 1944 blev Jens Ræbild i Hyldgaard lidt overrasket ved en morgen at se syv tyske hestefolk stående ved siden af deres heste, der i øvrigt åd af stakken. Han sagde ingenting til dem, og så red de deres vej.

Den 8. til 9. februar 1945 var der tysk vagtmandskab på Torstedlund. De tog selv tørv til at fyre op med i vagtstuen. Der sagdes, at de spærrede vejen til Torsted fra klokken 5 eftermiddag.

Konfirmander fra Aarestrup 1945. Pastor Nepper Christensen fra Sønderup forestod konfirmationen, da Harald Davidsen på det tidspunkt var "gået under jorden". Kordegn Theodor Johansen til højre

I foråret 1945 havde vi ni konfirmander her fra skolen. Min kone og jeg var til konfirmationsgilde og spisning hele ugen igennem. På trods af krig og rationering er der ingen smalle steder at mærke, kun på tobak mærkes det, idet vi får én cerut hver. Konfirmanderne får store pengegaver: 80, 171, 216, 273, 600, 255 og 199 kroner har syv af konfirmanderne fået, gaver foruden. Konfirmationsaftenen består sædvanligvis af krystader, steg og kartofler plus pølse, is og kaffe med én cigar. Gæsternes antal er, når vi var med, 24, 36, 52, 24, 67, 50 og nogle steder har de fremmede to aftener i træk.

Den 24. april 1945, mens lærer Nielsen og jeg var i Stubberup om eftermiddagen for at tale med sognerådsmedlem Herman Jensen om faren for luseplage med medfølgende smitte af tyfus stammende fra tyske flygtninge, var her den øverstkommanderende samt en underofficer med en dansk dame som tolk (i bil fra Skørping) for at se på forsamlingshuset og skolen, der skulle tage 45 flygtninge. Jeg fik en hilsen fra ham, at han snart selv ville komme med en flok

flygtninge til os her i Aarestrup. Der gik flere dage, men der kom heldigvis ingen, men vi var jo lidt spændte på udfaldet, og ventede, at vi ikke længere kunne undgå indkvartering.

Herman Jensen, Stubberupgaard

Sidst i april rygtedes det, at tyskerne nu tog heste og cykler, hvad de også gjorde. Den 26. april kom Jens Randers løbende over til mig i skolen. Jeg havde lige givet middagsfrikvarter. Han var oprevet og sagde, at jeg skulle komme over i Damgaard. Tyskerne var der og ville tage deres heste, og hans far kunne ikke forstå dem. Jeg ville helst være fri, men drengen råbte højt, at tyskerne sagde, at jeg skulle komme. Jeg tog mine træsko på, men ingen hat, thi jeg ville ikke tage hatten af for dem. Der holdt en vogn forspændt med to gule på vejen med fem-seks tyskere på, og oppe ved stalden stod en befalingsmand og en menig med karabin på skulderen og pistol i hånden i frakkelommen. Jeg sagde først uden at hilse henvendt til Carl Randers: "Hvad er der i vejen?". Han holdt selv ved føløget og foran det lå føllet. Jeg troede først, at det var død, men så rejste det sig. Carl Randers råbte, at han ikke kunne forstå tyskerne, men de ville tage et spand heste. Arbejdsmanden, Niels Jensen, var uheldigvis, da tyskerne kom til gården, lige kommen hjem fra marken med hans to bedste heste. Føløget ville de ikke have, da det havde føl, men derimod de andre to, der var for vognen. De bød Niels Jensen spænde fra, men han nølede derhenne ved ladeporten. Så sagde de til mig: "Können Sie en Bischen Deutch?". "Jah, ein Bischen", svarede jeg. Så viste de mig en tommetyk bunke maskinskrevne sedler, hvorpå der stod, at Værnemagten ville købe heste, og tyskeren forklarede, at de handlede efter ordre fra Værnemagten. Så sagde jeg: "Der Mann will nicht der Pferde verkaufen". Det ville han ikke høre, og råbte hen til Niels Jensen om snart at få hestene spændt fra. Han nølede stadig klogelig. Jeg sagde det samme en gang til og endvidere at hestene skulle arbejde i marken.

Carl Randers (siddende) med familien. Sønnen Jens, der er den ældste, står lige bag faderen

Den menige stod stadig med hånden på pistolen foran mig. Så sagde jeg: "Ja, Sie haben Pistol und Gewehr, Sie können ja nehmen was Sie wünschen". Så blev befalingsmanden "böse" og kom helt hen til mig og lagde sin højre hånd på min venstre skulder og så trådte den menige til og lagde sin hånd på min højre skulder, og så kan det nok være, at de snakkede op om russere og hvad vi kunne vente os, men han sluttede med i stor patos at sige: "Aber wir Deutchen wollen nicht mit Gewalt nehmen", det er: "Vi tyskere tager ikke med vold". Så løb de ned til vognen uden at tage hestene og kørte videre. Søren Ræbild var lige kommen forbi på cykel, og han fik sendt bud til sin karl i marken, at han skyndsomt skulle ride hans heste ned i Ulvkjær. Så telefonerede han til Aldal i Ørnsgaard, og de fik deres heste ud i grusgraven osv. Folk kom i uro. Tyskerne fik ingen heste her i byen den dag. På Erstedgaard fik de et spand.

I Østergaard ville de have et spand, men da de blev kommanderet hjem i gården, slog den ene hest med hovedet efter karlen og tyskerne spurgte, om den ville bide, og Jens Østergaard sagde: ”Ja, gu’ vil den bi’!”. ”So wollen wir nicht diese Pferde haben”, sagde tyskerne, og Jens føjede til, at det var vel ingen nytte til at hesten åd tyskerne. Én af dem var inde i stuehuset under den forestilling, og da konen Marie ikke ville sælge ham æg eller smør, tog han selv tolv æg og et pund smør. Han ville betale, men hun ville intet have. Så løb han og gik leende med fetaljen (fødevarene).

Den 28. april kom Carl Randers og meddelte os, at nu kom tyskerne for at tage tøj, sengetøj og lagener med mere. Det var til flygtningene. Vi kunne godt få noget gemt i deres ladehalm og på deres høløft. Karen havde en kurvekuffert med hendes vanskeligt erhvervede udstyr i. Den kom over i Carl Randers’ lo i en fart. En sengs klæder kom i laden og folk gemte hen over alt. Denne tidende gik som en løbeild over hele byen. Ved aftenstid ringede de fra Suldrup: De havde hørt, at hele byen var plyndret! Og så kom der jo slet ingen tyskere den dag! Et par kufferter begravede vi i brændet i udhuset, og jeg tog mit bedste tøj på, blot for at få lov at beholde det. Om aftenen holdt vi møde i Forsamlingshuset og dannede et vagtværn på 34 mand, der skiftevis to og to skulle gå brandvagt med gummiknipler fra 12 til 4 nat. Jeg og Johannes Nørhave gik natten til den 1. maj fra 12 til 2. Så kom freden heldigvis den 4. maj om aftenen, og så hørte vagttjenesten op af sig selv.